

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Part II. THEORETICAL AND ARTISTIC ASPECTS OF THE UKRAINIAN CULTURE

УДК 793.33 «19/20»

РОЗВИТОК БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Павлюк Тетяна Сергіївна – доктор мистецтвознавства, професор,
Київський національний університет культури і мистецтва,
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-3940-9159>

<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi42.562>

24caratsofart@gmail.com

Мета статті – дослідити процеси розвитку бальної хореографії в країнах Центральної Азії (Казахстан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан) у другій пол. ХХ – поч. ХХІ ст. *Методологія дослідження*. У праці використано такі методи: *історичний та історико-генетичний* – для з'ясування генезису, специфіки процесів розвитку бального танцю; *джерелознавчий* – для відбору та опрацювання джерел, що стосуються мистецтва бального танцю; *компаративний* – для співставлення історичних періодів еволюції бальної культури; *включеного спостереження* – для перегляду окремих хореографічних творів і попереднього їх осмислення. *Наукова новизна*. Вперше здійснюється спроба наукового дослідження актуальних питань проблематики розвитку бальної хореографії в країнах Центральної Азії (Казахстан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан) у другій пол. ХХ – поч. ХХІ ст. *Висновки*. Однією зі специфічних особливостей конкурсного бального танцю в країнах Центральної Азії є часткові залишки створених за роки існування СРСР бальних композицій від радянських хореографів. Хоча радянська бальна хореографія витіснена з конкурсної системи, а міжнародна програма затверджена в якості основної, нині на концертах можна побачити хореографічні номери 1970–1980-х рр. або сучасні танці, створені хореографами за тими ж принципами. Оскільки бальна хореографія в вищезазначених країнах ідеологічно та естетично суперечила місцевим етнічним традиціям, вона й донині розвивається досить повільно. Завдяки підтримці держави в галузі бальної хореографії, Казахстан став лідером із розвитку спортивних бальних танців серед колишніх радянських республік Центральної Азії. Нині бальна хореографія у Казахстані розвивається як наднаціональне явище, що не має традиційного коріння і не асоціюється з народною культурою. Тому подальші шляхи цього виду мистецтва в республіці безпосередньо залежать від загального долучення Казахстану в процеси глобалізації, інтеграції та культурної обміну між різними країнами.

Ключові слова: бальна хореографія, бальний танець, конкурсний танець.

Актуальність теми дослідження. Загальною тенденцією для хореографічного мистецтва колишніх радянських республік є поступова інтеграція бальних танців міжнародної програми до локального соціокультурного простору, на який впливають глобалізаційні процеси мультикультурного змішування. Саме цей аспект визначає актуальні форми використання бального танцю у мистецькій, освітній та конкурсній практиці більшості пострадянських держав. Аналіз та дослідження процесів розвитку бальної хореографії в країнах Центральної Азії у другій пол. ХХ – поч. ХХІ ст. є *актуальним* і дозволить досконаліше виявити проблеми та тенденції розвитку бальної хореографії у країнах пострадянського простору.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасні теоретики і практики активно досліджують бальну хореографію в історико-культурному контексті. Від часу здобуття державної незалежності, в Україні з'явилися дослідження з бальної хореографії, що свідчить про наявність наукових шкіл, об'єднаних загальним методичним та аналітичним підходом. Шляхи стандартизації бальних танців розкрили у своїх дослідженнях: Д. Базела [1], Ю. Сахневич [15], Т. Осадців [13]; шляхи розвитку сценічного бального танцю висвітлено у наукових публікаціях О. Вакуленко [3], С. Костецького [10], А. Криць [11]; еволюцію бальних танців, як складову танцювального спорту, розглядають М. Богданова [2], М. Кеба [9] та ін. Інформативні матеріали й концептуально важливі положення стосовно дослідження української бальної хореографії в контексті соціокультурних тенденцій пострадянських часів містить дисертація О. Касьянкової «Шляхи розвитку радянської бальної хореографії (історичний аналіз періоду 1917-1941 рр.)» [8], а також дослідження нового покоління українських фахівців із бальної хореографії: Н. Горбатова [4], Л. Шестопал

[19]. Утім майже не досліджуються процеси, які переживала радянська бальна хореографія, а також вплив її історичної і соціокультурної спадщини на розвиток сучасного бального танцю у пострадянських країнах. Практично відсутні наукові праці, предметом дослідження яких є історичні витоки, соціокультурні умови формування, специфічні риси національних шкіл бальної хореографії різних культурних регіонів планети.

Мета статті – виявити історичні процеси розвитку бальної хореографії в країнах Центральної Азії (Казахстан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан) у другій пол. XX – поч. XXI ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бальні танці в країнах Центральної Азії через регіональну специфіку з'явилися пізніше, ніж в інших радянських республіках. Бальна хореографія європейської, латиноамериканської і навіть радянської програм була абсолютна не прив'язаною до місцевої культури та традицій (мова йде про відсутність парних соціальних танців у народному мистецтві). До того ж, у країнах Центральної Азії, де більшість населення вважає себе мусульманами (така ситуація, попри всі зусилля ідеологів компартії, зберігалася й за радянських часів). А з погляду ісламу бальні танці є досить непристойним заняттям (для чоловіків це негідно, для жінок – ганебно).

Важко розвивалося мистецтво бальної хореографії у Таджикистані. Бальна хореографія в країнах Центральної Азії ідеологічно та естетично суперечила місцевим етнічним традиціям. Серед невеликої кількості танцюристів республіки в 1970-ті рр. високого рівня досягла пара Талят і Марина Тарсінови.

Т. Тарсінов – педагог за освітою, народився 1956 року у Ленінабаді (Таджицька РСР). М. Тарсінова (Зирянова) народилася 1958 р. у Свердловській обл. Талят і Марина стали в пару в квітні 1974 р., згодом вибороли звання дипломантів II Всесоюзного конкурсу виконавців бального танцю у Києві (1975 р.), були неодноразовими чемпіонами Таджикистану та республік Середньої Азії. У 1978 році переїхали до Волгограду і, працюючи там, здобули всесоюзне визнання. У 1992 році компанія Fred Astaire запросила пару до Нью-Йорку.

Незабаром подружжя Тарсінових підкорило й Америку. Нині вони мають власну студію в Нью-Йорку, визнання американських колег і учнів. Т. Тарсінов працює хореографом на Бродвеї, бере участь у ТВ-програмах «Do you Think you can dance», «Dancing with the Stars», «Подаруй мрію» (Мексика), «America's Ballroom Challenge». Він є творцем ексклюзивних проектів, серед яких – шоу найяскравіших танцювальних зірок XX ст. «Dance Legends» [16].

Бальна хореографія присутня як структурний елемент культури і мистецтва і в Киргизії. *Федерація танцювального спорту республіки Киргизії* є постійним членом WDSF із 2009 р. Центром розвитку бальної хореографії є м. Бішкек [20]. Федерація проводить національні чемпіонати зі спортивно-бальних танців, а також бере участь у міжнародних змаганнях [18].

Туркменська федерація бального спорту (Turkmenistan Federation of Dance Sport) із 2015 р. має статус тимчасового (умовного – provisional) члену WDSF, адже кількість учасників у заходах, що проводить всесвітня організація, не перевищує двох десятків осіб. Бальна хореографія у цій країні в якості складової хореографічної освіти, сценічного мистецтва та спорту розвивається переважно у столиці республіки Ашгабат [20].

Наприкінці 1960-х рр. у Казахстані розпочали своє функціонування поодинокі гуртки, студії, клуби бального танцю, розгорнули роботу конкурси районного, міського та республіканського масштабу. Так, у 1966 р. в Алма-Аті відкрився новий Палац культури будівельного комбінату, й саме тут під керівництвом Леоніда та Інеси Векшиних почав працювати гурток бального танцю. У квітні 1966 р. у столиці республіки було проведено перший конкурс бальних танців.

У 1970-ті рр. бальний танець уперше з'явився як компонент навчальних програм Алма-Атинського хореографічного училища. Хоча загальний курс Міністерства культури СРСР був уже спрямований на підтримку бального танцю, Міністерство культури Казахської РСР неформально заперечувало розвиток бальної хореографії в республіці. Проте зусиллями ентузіастів бальна хореографія поступово набувала все більшої популярності, особливо серед міського населення.

Фахівці з бальних танців, заради розвитку цього виду мистецтва, нерідко ставали на шлях компромісів з ідеологічними вимогами тих часів. Тому створення загальносоюзної «радянської програми» бального танцю не обійшлося без казахських етнічних елементів. Бальні танці «Айголек», «Казахський бальний», засновані на місцевому фольклорі, виконували не тільки в Казахстані, а й в інших регіонах СРСР. Казахські танці радянської програми були максимально деєротизовані (з цих міркувань в республіці тривалий час забороняли танго та робили постановку «безконтактних» бальних танців, де пари не поєднувалися, а танцювали на відстані, або створювали танці на кшталт «Зірочка», де брало участь п'ятеро танцюристів) [6; 263-269]. Варто зазначити, що виконання латиноамериканських танців і донині викликає неоднозначне ставлення населення казахської публіки, особливо у представників старшого покоління.

У 1980-х рр. відбувається стрімкий розвиток спортивно-бального танцю на території республіки. У 1988 року Казахстан, разом із представниками інших союзних республік, входить до

складу Асоціації професіональних виконавців і викладачів бального танцю, а також Асоціації бального танцю. У 1989 році за підтримки Міністерства культури КРСР та Ради профспілок створено Асоціацію бального танцю Казахської РСР.

Після розпаду Радянського союзу Асоціація бального танцю Казахстану стала самостійним членом IDSF. У 1992 році Міністерство туризму і спорту Казахстану заснувало Федерацію спортивного танцю республіки Казахстан. Головними завданнями правління Федерації визначило розвиток і популяризація спортивного танцю в Казахстані, формування здорового способу життя, організацію та проведення чемпіонатів, кубків, першостей та інших офіційних змагань, а також міжнародних змагань зі спортивного танцю у країні. Наприкінці 1990-х рр. формується у республіці турнірна та тренерська система, спрямована на підготовку виконавців різного рівня – від юніорів до сеньйорів.

За роки державної незалежності республіки Казахстан пройдений значний шлях до модернізації національної системи вищої освіти, підвищення її якості, актуальності, конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Вагомий внесок у розвиток конкурсного бального танцю в Казахстані зробила Валентина Василівна Євсєєва – педагог, тренер зі спортивного бального танцю, суддя вищої категорії. Творчому шляху і діяльності В. Євсєєвої присвятив свою наукову публікацію доцент кафедри педагогіки хореографії Казахської національної академії мистецтв ім. Т. Жургенова А. Ісалиєв [7; 345-348]. Автор публікації аналізує її діяльність як основоположниці бального танцю в Казахстані, ретельно описує її педагогічну діяльність у Казахській національній академії мистецтв ім. Т. Жургенова та внесок у розвиток бального танцю в Казахстані.

Серед чималої кількості вихованців В. Євсєєвої, які стали провідними танцюристами і тренерами, можна відзначити Оксану Лебедєву – бронзову призерку чемпіонату світу з латиноамериканських танців серед професіоналів (2010 р.) у парі з Франко Формікою, які представляли Німеччину.

У 2000 р. В. Євсєєва запрошена деканом факультету Хореографії Р. Унгаровою для викладання спортивного-бального танцю на кафедрі «Педагогіка хореографії» (ПХ) та «Режисура хореографії» (РХ) Казахської національної академії мистецтв ім. Т. Жургенова.

В. Євсєєвою налагоджено систему організації методичного забезпечення навчального процесу та розроблено навчальну програму з дисципліни «Спортивно-бальний танець», а головне – зроблено величезний внесок у відкриття нової спеціалізації «Педагог бальної хореографії», що стало вирішенням проблеми у підготовці педагогів зі спортивного бального танцю. У 2001 р. зроблено перший набір студентів за спеціалізацією «Бальна хореографія».

У 2002 р. на вищезазначених кафедрах Казахської національної академії мистецтв ім. Т. Жургенова серед переліку новостворених на той час навчальних програм («Типова програма зі спортивного бального танцю St», «Типова програма зі спортивного бального танцю Lat», «Історія розвитку спортивного бального танцю»), сформована й програма для вивчення радянських бальних танців під назвою – «Спадщина – спадкоємність: танці народів СРСР (казахські, прибалтійські, білоруські та ін.)» [7; 347], не зважаючи на зникнення бально-хореографічної культури Радянського Союзу ще з початку перебудови та розпадом багатонаціонального державного утворення.

У нинішніх умовах хореографічно-педагогічна освіта в Казахстані здійснюється на базі декількох навчальних закладів, два з яких є педагогічними: Казахський національний педагогічний університет ім. Абая, Казахська національна академія мистецтв ім. Т. Жургенова, Казахський державний жіночий педагогічний університет (м. Алма-Ати), Південно-Казахстанський державний університет ім. М. Ауезова (м. Шимкент, Південно-Казахстанська обл.), Кизилординський державний університет ім. Корк Ата (м. Кизилорда) [5; 120]. Тут готують хореографів-постановників, викладачів і тренерів із бальних танців.

У вищих навчальних закладах країни викладають наступні дисципліни: «Сучасно-бальний танець» (Жіночий педагогічний інститут), «Теорія і методика викладання спортивно-бальних танців», «Спадщина бальної хореографії», «Методика організації ансамблю», «Історія розвитку бального танцю» (Казахська Національна академія мистецтв ім. Т. Жургенова).

У Західно-Казахстанському державному університеті ім. Ахамбета Утемісова функціонує факультет «Культури і мистецтв», у складі якого є кафедра хореографії та культурно-дозвілєвої роботи, викладачі якої забезпечують викладання наступних дисциплін із бальної хореографії: «Теорія та методика викладання стандартних танців (спадщина бальної хореографії)», «Теорія та методика викладання латиноамериканських танців», «Ансамбль», «Теорія та методика викладання історико-побутового танцю», «Методика роботи з хореографічним колективом», «Теорія та методика викладання сучасного бального танцю», «Техніка виконання танцю модерн», «Композиція бального танцю» тощо [5; 102–103].

У червні 2009 р. на базі діючих організацій утворилось нове товариство, яке, поміж іншим, поєднало всіх шанувальників бальної хореографії. Республіканське громадське об'єднання «Федерація сучасного і спортивного танцю» було акредитовано Міністерством культури і спорту республіки Казахстан [17]. Федерація продовжує плідну роботу з організації змагань та навчання бального танцю.

За роки своєї діяльності ФСТ РК розвинуло мережу спортивного танцю в усіх регіонах республіки. Нині Асоціація об'єднує 9 обласних Федерацій спортивного танцю, Федерації спортивного танцю міст Астани і Алма-Ати, 4 області як асоціативних членів. Спортивний танець розвивають у понад 100 спортивно-танцювальних клубах, в яких тренуються понад 1000 спортсменів-танцюристів. Члени ФСТ РК беруть постійну участь у світових та азіатських чемпіонатах.

Із початку 2000-х рр. спостерігається активне залучення казахських виконавців до міжнародної танцювальної спільноти [14]. Бальна хореографія присутня в сучасному Казахстані й у вузівській освіті. Будується велика кількість культурних об'єктів, в яких приділяється особлива увага вивченню бальної хореографії [12]. У зв'язку із загальним піднесенням та розвитком спортивно-бального танцю в Казахстані почала розвиватися педагогічна діяльність тренерів цього виду мистецтва.

Наукова новизна. Вперше здійснюється спроба наукового дослідження актуальних питань проблематики розвитку бальної хореографії в країнах Центральної Азії (Казахстан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан) у другій пол. ХХ – поч. ХХІ ст.

Висновки. Однією зі специфічних особливостей конкурсного бального танцю в країнах Центральної Азії є залишки створених за роки існування Радянського Союзу бальних композицій від радянських хореографів. Хоча радянська бальна хореографія витіснена з конкурсної системи, а міжнародна програма затверджена в якості основної, нині на концертах можна побачити хореографічні номери 1970-1980-х рр. або сучасні танці, створені хореографами за тими ж принципами. Оскільки бальна хореографія в вищезазначених країнах ідеологічно та естетично суперечила місцевим етнічним традиціям, вона й донині розвивається досить повільно.

Завдяки підтримці держави в галузі бальної хореографії, Казахстан став лідером із розвитку спортивних бальних танців серед колишніх радянських республік Центральної Азії. В нинішніх умовах бальна хореографія у Казахстані розвивається як наднаціональне явище, яке не має традиційного коріння та не асоціюється з народною культурою. Тому *подальші шляхи* цього виду мистецтва в республіці безпосередньо залежать від загального долучення Казахстану до процесів глобалізації, інтеграції та культурного обміну між різними країнами.

Список використаної літератури:

1. Базела Д. Д. Витоки й періодизація історії бального танцю в Україні як мистецтвознавча проблема. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*. Київ, 2004. Вип. 11. С. 4–10.
2. Богданова М. В. Конкурсний бальний танець у контексті хореографічного мистецтва ХХ- початку ХХІ ст. автореф. дис. ... канд. миств. : 26.00.01 / КНУКіМ. Київ, 2013. 20 с.
3. Вакулєнко О. М. Особливості сценічної бальної хореографії в музично-драматичних виставах. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*. 2018. Вип. 38. С. 100–113.
4. Горбатова Н. О. Бальні танці в контексті хореографічної освіти в Україні (1970–1980-ті рр.). *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2018. Вип. 38. С. 114–125.
5. Горських Ю. В. Розвиток хореографічно-педагогічної освіти на пострадянському просторі: монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2017. 160 с.
6. Исалиев А., Абакаева А., Каримбаева А. Основные этапы и тенденции развития спортивного бального танца в Республике Казахстан (период 1968 – 1988 годов). *Педагогика и психология. КНПУ им. Абая*. 2020. Вып. 44. № 3. С. 263-269.
7. Исалиев А. Т. О жизни и творческой деятельности педагога спортивного бального танца В.В. Евсеевой. *Вестник Казахского нац. женского пед. ун-та*. 2019. № 4 (80). С. 345-348.
8. Касьянова Е. В. Пути развития советской бальной хореографии (исторический анализ периода 1917–1941 гг.) : автореф. дис. ... канд. искусств. : 17.00.01 «Театральное искусство». Москва, 1987. 19 с.
9. Кеба М. Є. Формування техніки виконання та методики викладання європейських та латиноамериканських танців міжнародного стилю: історіографічний аспект. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*. 2019. Вип. 40. С. 154–160.
10. Костецький С. В. Сучасні підходи до визначення поняття «сценічний бальний танець». *Мистецтвознавчі зап.* 2017. Вип. 31. С. 325–331.
11. Крись А. І. До проблеми стилізації бального танцю. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2017. Вип. XXXIX. С. 259–266.
12. Новая жизнь культурных объектов. *Вечерняя Астана*. URL: <https://vechastana.kz/novaya-zhizn-kulturnyh-ob-ektov/> (дата звернення: 03.09.2022).
13. Осадців Т. П. Танець як мистецтво, ритуал та історія (XVIII – ХХ ст.). *Схід*. 2016. № 2 (142). С. 57–61.
14. Первые чемпионы. *Вечерняя Астана*. URL: <https://vechastana.kz/pervye-chempiony/> (дата звернення: 03.09.2022).

15. Сахневич Ю. Ю. Становлення та розвиток фестивально–конкурсного руху в бальному танці. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2014. № 33. С. 195–201.
16. Талят Тарсинов: шоу повинно продовжуватися. АНА ЮРТ урф-адетлеримизни унутмайыкь. URL: <https://ana-yurt.com/qrt/content/tarsinov-talyat-mustafaevich> (дата звернення: 03.09.2022).
17. Федерация современного и спортивного танца республики Казахстан: офіційний сайт. URL: <http://kazdancesport.kz/o-federatsii/istoriya.html> (дата звернення 03.09.2021).
18. Федерация танцевального спорта Киргизской Республики: офіційна сторінка URL: <https://www.facebook.com/FTSKR1994/> (дата звернення 03.09.2021).
19. Шестопал Л. В. Конкурсний бальний танець в СРСР у 1957–1991 роках. *Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв. Мистецтвознавство*. 2015. Вип. 32. С. 126–132.
20. Member of WDSF. *World dance sport federation: official site*. URL : <https://www.worlddancesport.org/Member> (дата звернення 03.09.2021).

References:

1. Basela D.D. (2004) Origins and periodization of the history of ballroom dancing in Ukraine as an art history problem. *Visnyk of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Art history*, 11, Kyiv. 4–10 [in Ukrainian].
2. Bohdanova M.V. (2013) Competition ballroom dance in the context of choreographic art of the 20th and early 21st centuries. autoref. thesis ... candidate art critic: 26.00.01, Kyiv.20 [in Ukrainian].
3. Vakulenko O.M. (2018) Peculiarities of stage ballroom choreography in musical and dramatic performances. *Visnyk of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Art history*. 38. 100–113 [in Ukrainian].
4. Horbatova N.O. (2018) Ballroom dancing in the context of choreographic education in Ukraine (1970s–1980s). *Visnyk of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Art history*, 38. 114–125 [in Ukrainian].
5. Gorskikh Yu.V. (2017) Development of choreographic and pedagogical education in the post-Soviet space: monograph. Sumy. 160 p. [in Ukrainian].
6. Isaliev A., Abakaeva A., Karimbaeva A. (2020) The main stages and trends of the development of sports ballroom dancing in the Republic of Kazakhstan (period 1968-1988) *Pedagogy and psychology*. Almaty, 44, 263-269 [in Kazakhstan]
7. Isaliyev A.T. (2019) About the life and activities of sports ballroom dance teacher V.V. Yevseeva. *Visnyk. of the Kazakh National Women's Pedagogical University*. 4 (80). 345-348 [in Kazakhstan]
8. Kasyanova E.V. (1987) Ways of development of Soviet ballroom choreography (historical analysis of the period 1917–1941): author's abstract. thesis ... candidate art: 17.00.01 "Theatrical art". Kyiv. 19 [in Ukrainian].
9. Keba M.E. (2019) Formation of performance technique and teaching methodology of European and Latin American dances of international style: historiographical aspect. *Visnyk of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Art history*, 40. Kyiv. 154–160 [in Ukrainian].
10. Kostetsky S.V. (2017) Modern approaches to defining the concept of "scenic ballroom dance". *Art history notes*. 31. Kyiv. 325–331 [in Ukrainian].
11. Krys A.I. (2017) To the problem of ballroom dance stylization. *Actual problems of the history, theory and practice of artistic culture*. XXXIX. Kyiv. 259–266 [in Ukrainian].
12. New life of cultural objects. *Evening Astana*. Retrieved from: <https://vechastana.kz/novaya-zhizn-kul-turnyho-objektov/> [in Kazakhstan]
13. Osadtsiv T.P. (2016) Dance as an art, ritual and history (18 th – 20 th centuries). *East*. 2 (142). 57–61 [in Ukrainian].
14. The first champions. *Evening Astana*. Retrieved from: <https://vechastana.kz/pervye-chempiony/> [in Kazakhstan]
15. Sakhnevich Yu.Yu. (2014) Formation and development of the festival-competition movement in ballroom dance. *Actual problems of the history, theory and practice of artistic culture*. 33. 195–201 [in Ukrainian]
16. Talyat Tarsynov: the show must go on. Retrieved from: <https://ana-yurt.com/qrt/content/tarsinov-talyat-mustafaevich> [in Tajikistan]
17. Federation of modern and sports dance of the Republic of Kazakhstan: official website. Retrieved from: <http://kazdancesport.kz/o-federatsii/istoriya.html> [in Kazakhstan]
18. Federation of dance sports of the Kyrgyz Republic: official page Retrieved from: <https://www.facebook.com/FTSKR1994/> [in Kyrgyzstan]
19. Shestopal L.V. (2015) Competitive ballroom dancing in the USSR in 1957–1991. *Visnyk of the Kyiv National University of Culture and Arts. Art history*. 32. 126–132 [in Ukrainian].
20. Member of WDSF. *World dance sport federation: official site*. Retrieved from: <https://www.worlddancesport.org/Member> [in Switzerland]

DEVELOPMENT OF BALLROOM CHOREOGRAPHY IN THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA IN THE SECOND HALF OF THE 20 TH – BEGINNING OF THE 21 ST CENTURY

Pavliuk Tetiana – Doctor of Art History, Professor, Kiev National University of Culture and Arts

The aim of this article. The purpose of the article is to analyze the historical processes of the development of ballroom choreography in the countries of Central Asia (Kazakhstan, Turkmenistan, Tajikistan, Kyrgyzstan) in the second half of the 20 th – beginning of the 21 st century. *Research methodology.* The following methods were used in the work: historical and historical-genetic – to understand the genesis, the specifics of the processes of development of ballroom

dance; source study – for the selection and processing of sources related to the art of ballroom dancing; comparative – to compare the historical periods of the evolution of ballroom culture; included observation – to view individual choreographic works and their preliminary comprehension. *Novelty*. For the first time, an attempt is made to conduct a scientific study of topical issues of the development of ballroom choreography in the countries of Central Asia (Kazakhstan, Turkmenistan, Tajikistan, Kyrgyzstan) in the second half of the 20 th – beginning of the 21 st century. *Results*. One of the specific features of competitive ballroom dancing in the countries of Central Asia is the partial remains of ballroom compositions by Soviet choreographers created during the years of the existence of the Soviet Union. Although Soviet ballroom choreography was pushed out of the competition system, and the international program was approved as the main one, today at concerts you can see choreographed numbers from the 1970 s and 1980 s or modern dances created by choreographers based on the same principles. Since ballroom choreography in the above-mentioned countries ideologically and aesthetically contradicted the local ethnic traditions, it still develops quite slowly.

Thanks to state support in the field of ballroom choreography, Kazakhstan has become a leader in the development of sports ballroom dancing among the former Soviet republics of Central Asia. To date, ballroom choreography in Kazakhstan is developing as a supranational phenomenon that does not have traditional roots and is not associated with folk culture. Therefore, the further paths of this art form in the republic directly depend on the general involvement of Kazakhstan in the processes of globalization, integration and cultural exchange between different countries.

Key words: ballroom choreography, ballroom dance, competition dance.

Надійшла до редакції 1.12.2022 р.

УДК 781.22:780.614.131(238)

АНДСЬКІ МОТИВИ В ПЕРУАНСЬКІЙ ГІТАРНІЙ МУЗИЦІ

Філатова Тетяна Володимирівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, м. Київ
<http://orcid.org/0000-0001-5869-631X>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi42.563>
filatova.tanya@gmail.com

Розглянуто феномен реліктового андського звуку як символу перуанської музичної культури, досліджено історичні традиції цього культового атрибуту стародавніх ритуалів корінних народностей кечуа та аймара. Систематизовано впливи тембрових властивостей та органології старовинних місцевих духових інструментів (флейти кена, антара, сампоньо), струнно-щипкових (перуанська арфа, чаранго), ударних (кахон). Враховано колективний досвід музикування в андській музиці, а також видові відмінності всередині інструментальних сімейств за звуковим діапазоном і колоритом. Визначено характерні риси музичної поетики; підкреслено фонічну здатність колективного звуку створювати в умовах архаїчного монодійного пентатонного мислення щільну дзвінку обертонову масу. Окреслено коливання музики в широкій побутовій та образно-емоційній амплітуді залежно від жанрового наповнення: від гуркотливого танцювального уайно у супроводі святкового тріумфу громади до самотнього, сумного елегічного плачу араві – пісні про кохання, самотність і страждання. Розглянуто вплив креольських та афроперуанських жанрів на місцеві індіанські традиції, змішання фольклорних елементів різних етносів, які проникли у музику мешканців високогірних й прибережних районів Перу. Визначено, що гітарна спадщина сучасних перуанських композиторів спирається на андські мотиви завдяки потужності тенденцій індікенізму. Органіка злиття голосів древніх перуанських флейт з високим дзвінком тембром індіанської гітари втілює звукові символи культурної ідентифікації нового концертного репертуару. Генетичні зв'язки з первинними жанрами виявлені в умовах неакадемічного стилю популярної музики folk-fusion з альбому «Альтіплано» Сіро Уртадо; у контексті звукової адаптації до витоків народних мелодій у процесі їхнього аранжування в «Андській музиці для гітари» Рауля Гарсія Сарате; у грі очікувано гострими контрастами між стилізаціями чи цитатами архаїчних елементів у сукупності із сучасною музичною лексикою в академічній гітарній музиці Селсо Гаррідо-Лекки.

Ключові слова: феномен андського звуку, народні інструменти, жанрові традиції, перуанська гітарна музика, «Альтіплано» С. Уртадо, «Андська музика для гітари» Р. Г. Сарате, авангардне втілення андських мотивів, творчість С. Гаррідо-Лекки.

Постановка проблеми. Феномен реліктового андського звуку, досі поширеного серед корінного населення високогірних районів Перу та інших країн андського регіону, пов'язаний з історією місцевих народних звичаїв, органологією інструментів, архаїкою ритуально-побутових практик і естетикою колективного музикування. Вплив цього давнього пласту культури відчутний у сучасній художній творчості, зокрема, у концертній гітарній музиці. Академічний репертуар та автентичні зразки презентацій перуанських мотивів слухачам із різних регіонів світу відкривають для нас далекі, заглиблені в автохтонне поле культури екзотичні звукові всесвіти. Вони можуть занурити уяву вглиб монодійного музичного мислення, місцевих мов і діалектів, звичаїв, подій і вірувань або, навпаки, створювати